SA'ÎD BİN ÂMİR (radıyallahü anh)

Esbâb-ı kiramın büyüklerinden ve Hazreti Ömer'in vâlilerindendir. İsmi Sa'îd bin Âmir bin Huzeym bin Selâmân bin Rebia bin Sa'd bin Cemh-il Kuraşî el-Cumhî'dir. Künyesi yoktur. Vefâtından sonra zürriyeti (soyu) kalmamıştır. Annesi Ervâ binti Ebî Muîd-il-Emeviyye'dir. Hayberin fethinden önce îmân etti. Mekke'den Medine-i Münevvereye hicret etti. Hayber ve daha sonraki bütün gazâlarda Peygamberimiz (aleyhisselâm) ile beraber bulundu. Mekke'nin fethi, Huneyn ve Tebük gazâsı bunlardandır. Bütün bu gazâlarda Peygamberimiz (aleyhisselâm)'le beraber kahramanca savaştı. Hazreti Ebû Bekir zamanında da Yemâme ve diğer gazâlarda bulundu. Hazreti Ömer zamanında Humus'da ve Şam'ın Kıysâriyye kasabasında vâli iken vefât etti. Bazı rivâyetlerde Rakka'da veya Humus'da vefât ettiği bildirilmiştir (m. 641).

Kendisinden Abdurrahmân bin Sabit, Şehr bin Hevşeb ve bir çok zât hadîs rivâyetinde bulunmuşlardır. Yermük savaşından sonra Abbas bin Ganem'den boşalan Humus vâliliğine tayin edildi. Vâli olmağı pek istemeyen Sa'îd bin Âmir (radıyallahü

anh), Hazreti Ömer'in emrine itaat ederek Humus'a geldi. Amillik (vâlilik) vazîfesinde de çok dikkatli ve âdil hareket eden Hazreti Sa'îd, son derece zâhid ve fakîr bir hayat yaşadı. Herkes bu hayatına şaşırıp, hayret ediyorlardı. Hazreti Ömer, Şam'a teşrîf ettiği zaman oradan Humus'a geçti. Humus'da fakîrlerin bir listesinin çıkarılmasını isteyen Hazreti Ömer, fakîrlerin içerisinde Sa'îd bin Âmir (radıyallahü anh) ismini görünce çok şaşırdı. Sa'îd bin Âmir"ın (radıyallahü anh) isminin listeye niçin yazıldığını sordu. Listeyi hazırlıyanlar "Vâlimiz fakîrdir, devamlı "Rüşvet alan da veren de Cehennemdedir." hadîs-i şerîfini okur ve en küçük bir hediyyeyi dahi kabûl etmez" dediler. Hazreti Ömer Sa'îd bin Âmir'e bin dirhem tahsis etti. Hazreti Sa'îd, bin dirhem ile hanımına geldi ve "Hazreti Ömer bize şu gördüğün bin dirhemi göndermiş," buyurdu. Hanımı: "Ondan bir miktar parayla yiyecek ve katık alır kalanını biriktirirsin" dedi. Sa'îd (radıyallahü anh) hanımına "Ben bundan çok daha iyisini sana söyleyeyim mi? Biz bu malı çok iyi bir şekilde kullanacak işletecek bir kimseye ortaklığa verelim. Onun kâr ve gelirinden de yeriz" deyince hanımı "peki öyle olsun" dedi. Sa'îd bin Âmir (radıyallahü anh) bu parayla yiyecekler, iki deve, iki köle satın aldı. Aldıklarını Humus'taki fakîrlere ve ihtiyâç sahiplerine dağıttı. Kendine çok az bir şey dışında hiç bir şey kalmadı. Birkaç gün sonra hanımı kendisine: "Malı ortaklığa verdiğin adamdan paranın kârını al ve onunla şunları şunları satın al" dedi. Sa'îd (radıyallahü anh) sustu. Döndüğü zaman istedikleri şey olmayınca hanımı aynı istekleri yine söyledi. Sa'îd (radıyallahü anh) yine sustu. Birgün sonra hanımı halleri ve sözleriyle Hazreti Sa'îd'i çok üzdü. Sa'îd (radıyallahü anh) ertesi gün eve hiç gelmedi. Akrabalarından birisi hanımına gelerek, "Sana ne oluyor ki kocana eziyet ediyorsun. O malının tamamını tasadduk etti, dağıttı" dedi. Kadın üzüldü ve ağladı. Sonra Sa'îd (radıyallahü anh) geldi ve şöyle buyurdu: "Allahü teâlânın râzı olduğu bir şey, dünyâ ve dünyânın içindeki her şeyden daha kıymetlidir. Eğer Allahü teâlânın râzı olduğu iyilik, hayırlardan birisi gökyüzüne lamba gibi asılsaydı, onun nûru, yeryüzünü aydınlatır ve onun parlaklığı yanında güneş sönük kalırdı. İşte seni bu iyilikler için terk eder, senden ayrılırım. Fakat senin için bu hayırları ve iyilikleri terk edemem. Her hal üzere hayır ve hasenat yaparım." Fakîrlik ve sıkıntı içinde olduğu halde bu parayı kendisi için niçin harcamadığını soranlara şu hadîs-i şerîfi nakletti: Resûlullahtan (aleyhisselâm) işittim ki, "Ümmetimin fakîrleri zenginlerinden beşyüz sene önce Cennete girerler. Zenginlerden biri kendini onların arasına, atar ve Cennete girmek ister. Melek onun elini tutar, fakîrler arasından çıkarır ve bekle, henüz senin Cennete girme zamanın gelmedi, der. Beşyüz sene onu kıyâmetin kızgın sıcağında hesap yerinde tutarlar. Malının hesabını verir, sonra Cennete girer." buyurdular. Sonra Sa'îd (radıyallahü anh) buyurdular ki: "Muhammed aleyhisselâmı, hak peygamber olarak gönderen Allahü teâlâya yemîn ederim ki, bütün âlem helâl mal para ile dolu olsa ve hepsini bana verseler, bu fakîrliğime değişmem."

Hazreti Ömer, Sa'îd bin Âmir'in (radıyallahü anh) herkes tarafından çok sevilen bir kimse olduğunu öğrenince, Humuslulardan bir cemaata Onun kusuru olup olmadığını sormuş, onlar da kusuru olduğunu söyleyip, dört şey zikretmişlerdi. Bunun üzerine Hazreti Ömer, Sa'îd'i (radıyallahü anh) hemen Medine-i Münevvereye çağırıp; "Yâ Sa'îd, senin bazı kusurların varmış. Bunların aslı nedir. Vazifene sabah namazından hemen sonra değil kuşluk vakti geliyormuşsun. Geceleri insanlar içerisine hiç çıkmaz görünmezmişsin. Haftada bir gün evine çekilir hiç kimseyi kabûl etmezmişsin. Eshâb-ı kiramdan, Hubeyb'in (radıyallahü anh) şehîd edildiği söylenince bayılıyor kendinden geçiyormuşsun" diye sordu. Bunun üzerine Hazreti Sa'îd, cevabında buyurdu ki: "Yâ Emîr-el-mü'minîn vazîfeme ancak kuşluk vakti gelebiliyorum. Çünkü hanımım hastadır. Evde bütün hizmetleri kendim yapıyorum. Hamur yoğurur ondan ekmek yapar, pişirir abdest alır öyle çıkarım. Geç kalışım bundandır. Geceleri insanların içerisinde görünmeyişimin sebebi; gündüzleri halkın hizmetleriyle meşgûl olurum. Geceleri de Allahü teâlâya hizmet ve kulluk için ayırdım. Böylece gündüzleri yaptığım işlerin, verdiğim hükümlerin muhâsebesini yapar, yanlış kararlarım varsa düzeltirim. Haftada bir gün evime çekilip hiç kimse ile görüşmememin sebebi başka giyecek elbisem olmadığından, yıkadığım elbiselerim kuruyuncaya kadar kimseyi kabûl edemiyorum. Hubeyb'in (radıyallahü anh) şehâdetini hatırlayınca bayılmamın sebebi anlatılacak şey değildir. Çünkü Mekke müşrikleri Hubeyb'i (radıyallahü anh) asarlarken (Bkz. Hubeyb bin Adiy) yanlarında idim. Belki mâni olabilirdim fakat o zaman henüz îmân etmemiştim. Seyirci kaldım. Onun gösterdiği cesâret ve celâdeti hatırladıkça, ne kadar kuvvetli bir imâna sahib olduğunu daha iyi anlıyorum. Niçin mâni olmadım diye üzüntümden bayılıyorum" cevabını verdi. Bunun

üzerine Hazreti Ömer, “Yâ Sa’îd, Allahü teâlânın korkusu seni ne kadar yüceltmiş. Millete faydalı bir uzuv yapmış” buyurarak gözyaşı döküp ağladılar. Hazreti Sa’îd, Hazreti Ömer’den bundan sonra vâlilikden affetmesini rica etmiş ise de Hazreti Ömer bunu kabûl etmeyip yine vâli olarak göndermiştir.

Hazreti Sa’îd bin Âmir, İslâmın korunması ve emniyeti altında bulunan gayrı müslimlere (zımmîlere) karşı yumuşak davranır ve çok ilgi gösterirdi. Şam’daki zımmîler onun bu yüksek tavrından çok memnun idiler. Bir defa Hazreti Ömer, onun zimmiler tarafından çok sevildiğini haber aldı ve sordu: “Neden ahali bu kadar ona muhabbet gösteriyorlar?” Cevaben; “O, halkın dert ortağıdır” dediler. Hazreti Ömer bu duruma sevindi ve memnuniyetini belli etti.

Hazreti Sa’îd bin Âmir fakîrlerin, muhtaçların ve zavallıların dert ortağı olup, bu onun en bariz özelliği idi. Fakîrler ve muhtaçlar kendisini çok severlerdi. Hazreti Sa’îd bin Âmir eline geçeni fakîr-fukara’ya ve muhtaçlara dağıtır, kendisine çok zarurî olandan fazlasını bırakmazdı. Bir özelliği de fakîrlere istemeden önce hemen vermesi idi. Soranlara, Resûl-i Ekrem’in (aleyhisselâm) şu hadîs-i şerîfini dâima hatırlatırdı. “Atiyye (bağış) istenmeden verilen şeydir, birisi bir şey istedikten sonra verilirse o zaman o atiyye olmaz, istemenin karşılığı olur.”

Abdurrahmân Kasıt, Sa’îd bin Âmir’den Peygamberimizin (aleyhisselâm) şöyle buyurduğunu rivâyet etti: “Muhacirlerin fakîrleri, insanlardan kırk yıl önce Cennete gireceklerdir.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Hilyet-ül-Evliyâ cild-1, sh. 244

2) El-İsâbe cild-2, sh. 48

3) El-İstiâb cild-2, sh. 12

4) Tabakât-ı İbn-i Sa’d cild-4, sh. 269

5) Tehzîb-üt-Tehzîb cild-4, sh. 51

6) El-A’lâm cild-3, sh. 97